

ÜST DÜZEY YÖNETİCİLERİN KÜTÜPHANECİLİK ANLAYIŞI İLE İLGİLİ ANKET ÇALIŞMASI

İbrahim KARAER

Amaç

Çağdaş kütüphaneciliğin; ülkemizde gelişip yaygınlaşmasında Devlet kuruluşlarının üst düzeyinde görev almış yöneticilerin katkısı büyük olacaktır. Kütüphane yöneticisinin çalışmalarında başarılı olması, sorumlu olduğu yönetici kadrosu ile uyum içerisinde çalışabilmesine bağlıdır. Kendini iyi yetiştirmiş, yetenekli bir kütüphane yöneticisi, sorumlu olduğu merciden anlayış beklemektedir.

Ülkemizde üst düzeyde görev yapan yöneticilerin, nasıl bir kütüphanecilik anlayışına sahip oldukları, bugüne kadar araştırılmamış bir konudur. Devlet kuruluşları ve özel kurumlar içinde çeşitli nitelik ve nicelikte düzensiz biçimde oluşturulan kütüphaneler ve bu kütüphanelerde çalışan kütüphaneciler ile kütüphanecilik hizmetlerini içeren konularda üst düzey yöneticilerinin düşüncelerine başvurmak amacıyla, 15 Kasım 1978 - 15 Mayıs 1979 tarihleri arasında bir anket çalışması yaptık. Derlenen bilgiler, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü Yüksek Lisans bitirme tezinin hazırlanmasında genel bir değerlendirme için kullanıldı.

Çalışmamızın, amaçlarını şöylece özetliyebiliriz :

— Üst düzey yöneticilerinin, kütüphanecilik meselelerine ilişkin konularda düşüncelerini genel olarak tespit etmek,

— Üst düzey yöneticilerinin kütüphanecilik anlayışı ile çağdaş kütüphanecilik anlayışı arasındaki bağlantıyı oranlamak,

— Üst düzey yöneticilerinin, kütüphanelerin gelişimine nasıl katkılarda bulunabileceklerini tespit etmek,

— Üst düzey yöneticilerinin, kütüphanecilik anlayışları doğrultusunda, Türk kütüphaneciliğinin nasıl geliştirilebileceği konusunda önerilerde bulunmak.

Anket Çalışması Hakkında Genel Açıklama

Ülkemizin siyasi, ekonomik ve sosyal bunalımlar içinde bulunduğu bir döneme rastlayan çalışmamızın, istenilen ölçüde sonuçlandığı inancında değiliz. Resmi, özerk ve özel kuruluş yöneticilerine dengeli bir biçimde ulaşımı amaçlayan çalışmada, 228 anket sorusunun dağıtımı yapılmış, 107 cevap alınmıştır. Cevap oranı % 46,5'dur.

Elde edilen cevaplar, tutarlı bir anket çalışması için elbetteki yeterli değildir. Fakat ülkemizin içinde bulunduğu zor şartların siyasi, ekonomik ve sosyal yapıyı konu edinmeyen bir anket çalışmasını; olumsuz yönde etkiliyeceğini de göz önünde bulundurmak gerekir. Bu olumsuz şartların yanında, anket sorularını sunduğumuz kişilerin; sorularımızı cevaplamaya istekli olmadıkları ve konuya ilgi duymadıkları varsayımından yola çıktığımızı, sonuçta alacağımız cevapların da yeterli sayıda olmayacağı bir gerçektir. Alınan cevaplardaki sayısal düşüklüğün sebeplerini şöylece özetliyoruz :

- Üst düzey yöneticilerinin ilgisizliği,
- Üst düzey yöneticilerinin, konuları ile ilgili yoğun çalışmalarını,
- Üst düzey yöneticilerine ulaşımındaki zorluklar,
- Postadaki kayıplar.

Bu olumsuz şartlara rağmen, toplanan cevapların değerlendirilmesi, bu değerlendirmeden bazı sonuçlara ulaşılması, kütüphanecilik meselelerine çözüm yolları getireceği inancındayız.

Anket Sorularının Genel Olarak Değerlendirilmesi

"Olgusal soru" niteliğindeki 1. soruda, üst düzey yöneticilere; kurumlarında kütüphane hizmetlerinin yürütülmesinde

yetkili ve sorumlu olup olmadığı sorulmuş, alınan cevaplardan :

— Çeşitli kurumlarda oluşturulan kütüphane birimlerinin, bağlı oldukları birimlerin; en yetkili üst düzey yöneticiden, en alt birim yöneticilerine kadar çok geniş bir alana dağıldığını;

— Bu dağılım; kütüphane yöneticisi veya görevlilerinin genellikle alt birim yöneticilerle ilişki kurduklarını, çalışmalarında üst düzey yöneticilerle ilişki kuramadıklarını göstermektedir.

Bu olumsuz durum; üst düzey yöneticilerin, kütüphane birimlerine karşı olan ilgisizliklerini ortaya koymaktadır. Kurumlarda, en yetkili üst düzey yöneticiye bağlı olarak hizmet vermesi gereken kütüphanelerin, yönetim düzenlemesindeki bu görünümünden; üst düzey yöneticilerin, konuya gereken önemi vermedikleri anlaşılmaktadır.

“Bilgi sorusu” niteliğindeki 2. soruda; üst düzey yöneticilerin kafasında sağlıklı bir kütüphane kavramının oluşup oluşmadığını ölçmek amacıyla, üç tanım verilmiş ve en uygun olanının cevaplanması istenmişti. Alınan cevaplarda, üst düzey yöneticiler :

% 2.1 oranında ilkel cevaba

% 88.4 oranında doğru cevaba

% 7.4 oranında ideal cevaba ulaşmışlardır.

İlk bakışta elde edilen sonuçların çok olumlu olduğu görülmektedir. Fakat gerçekte durumun böyle olmadığı, ikinci soruyla ilgili denetim sorusu olarak hazırladığımız 15. soruya verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Çünkü bu soruda 1. 2. ve 3. şıklar % 75'in üzerinde cevaplanırken, 4.5 ve 6. şıklar % 45'in altında cevaplanmıştır. Oysaki 2. soruda % 88.4 oranında doğru cevaba, % 7.4 oranında ideal cevaba ulaşan üst düzey yöneticiler, 15. soruda bu başarıyı gösterememişlerdir. Derlenen bu bilgiler ışığında :

— Üst düzey yöneticilerin kafasında, henüz sağlıklı bir kütüphane kavramının oluşmadığı,

— Üst düzey yöneticilerin, kütüphaneye bakış açılarının yetersiz olduğu,

— % 95.8 oranında gerçekleşen doğru cevaba ulaşımın gerçekçi olmayıp sezgiye dayandığı anlaşılmaktadır.

Bu karşıt durum (2. soruya verilen olumlu cevaplarla; bu soru ile ilgili 15. soruya verilen tutarsız ve olumsuz cevaplar) üst düzey yöneticilerin, çağdaş kütüphanecilik anlayışına yaklaşımında bulunamadıklarını göstermektedir.

“Bilgi sorusu” niteliğindeki 3. soruda; üst düzey yöneticilerinin kafasında, sağlıklı bir kütüphaneci kavramının oluşup oluşmadığını ölçmek amacıyla üç tanım verilmiş ve en uygun olanının cevaplanması istenmişti. Alınan cevaplarda üst düzey yöneticiler :

% 11.5 oranında ilkel cevaba ve

% 86.3 oranında doğru cevaba ulaşmışlardır.

İlk bakışta elde edilen sonuçların, çok olumlu olduğu görülmektedir. Fakat gerçekte durumun böyle olmadığı, üçüncü soruyla ilgili denetim sorusu olarak hazırladığımız 4., 14. ve 16. sorulara verilen cevaplardan anlaşılmaktadır.

Çünkü; üçüncü soruyla ilgili denetim sorusu olarak hazırladığımız :

4. soruda doğru cevaba % 17.5,

14. » » » % 7.3,

16. » 5 » % 21 oranında ulaşmışlardır.

Oysaki üçüncü soruda, % 86.3 oranında doğru cevaba ulaşan üst düzey yöneticiler; 4. 14. ve 16. sorularda bu başarıyı gösterememişlerdir. Denetim sorularında doğru cevaba ulaşım % 20'nin altında gerçekleşmiştir.

Derlenen bu bilgiler ışığında :

— 3. soruya verilen % 86.3 oranındaki doğru cevabın gerçekleri yansıtmadığı, önyargılı ve sezgiye dayalı bir anlayıştan kaynaklandığı;

— Üst düzey yöneticilerin kafasında, sağlıklı bir kütüphaneci kavramının, henüz oluşmadığı;

— Kütüphaneciye, fonksiyonel ve itibar açısından bakış açılarının yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durum; üst düzey yöneticilerinin, çağdaş kütüphanecilik anlayışına yaklaşımda bulunamadıklarını göstermektedir.

“Tutum ve kanaat sorusu” niteliğindeki 4. soruda; üst düzey yöneticilere, lisans veya lisans üstü düzeyde kütüphanecilik eğitimi görmüş bir elemana personel mevzuatımızda, hangi statünün verilmesinin daha uygun olacağı sorusu yöneltilmiş; şıklardan en uygun olanının cevaplanması istenmişti.

Alınan cevaplarda üst düzey yöneticiler, % 17.5 oranında doğru cevaba ulaşmışlardır. Bu durum, üst düzey yöneticilerin, yaklaşık % 20 oranında kütüphanecilere saygınlık duyduklarını ve kütüphanecilerin saygınlık kazanması eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ayrıca, üst düzey yöneticilerin; çağdaş kütüphanecilik anlayışına yaklaşımda bulunamadıkları, kütüphanecilik meselelerine ilişkin konularda, ilgilerinin yetersizliği anlaşılmaktadır.

“Tutum ve kanaat sorusu” niteliğindeki 5. soruda; üst düzey yöneticilere, kütüphanelerin yönetiminde hangi eğitim düzeyinden geçmiş kişilerin görevlendirilmesinin daha uygun olacağı sorusu yöneltilmiş; şıklardan en uygun olanının cevaplanması istenmişti. Alınan cevaplarda, üst düzey yöneticiler;

% 73.7 oranında doğru cevaba,

% 10.5 oranında ideal cevaba ulaşmışlardır. Bu durum :

— Üst düzey yöneticilerinin, uygulamadaki çarpıklıklara rağmen, kütüphanelerin yönetiminde, kütüphanecilerin görevlendirilmesi eğiliminde olduklarını,

— Düşük bir oranda da olsa; kütüphane yöneticilerinin, kütüphanecilik eğitiminden sonra, çalıştıkları dalda lisans üstü eğitim görmeleri gerektiği veya değişik bir dalda lisans eğitiminden sonra kütüphanecilik dalında lisans üstü eğitim görmeleri gerektiği kanısında olduklarını,

— Bu konuda, akılcı önerilerde bulunabildikleri görülmektedir.

Üst düzey yöneticilerin, bu soruya verdikleri cevaplarla kütüphanecilik meselelerine ilişkin konularda, olumlu noktalarda birleşebildikleri; bu durumun ise ilerisi için ümit verici

ve sevindirici olduğu söylenebilir.

“Bilgi sorusu” niteliğindeki 6. soruda, üst düzey yöneticilere; kurumlarında görevli kütüphane yöneticisinin, lisans veya lisans üstü düzeyde kütüphanecilik eğitimi görüp görmediği sorusu yöneltmiş :

- % 95 oranında gerçekçi ve tutarlı,
- % 5 oranında tutarsız cevap alınmıştır. Tutarsız cevabın % 5 gibi düşük bir oranda yansması sevindirici olmasına rağmen düşündürücüdür.

“Bilgi sorusu” niteliğindeki “Serbest cevaplı” 7. soruda, üst düzey yöneticilere; 6. soruya hayır cevabı vermiş iseler, bunun nedenlerini açıklamaları istenmişti.

7. soru, 30 üst düzey yöneticisi taarfından cevaplanmış, cevaplayıcılardan % 60’ı gerçekçi yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Bu durum, ülkemizde kütüphane ve kütüphaneci gerçeğine ne ölçüde yaklaşımda bulunulabildiğini göstermektedir. Bu yaklaşımın, olumsuz yönde olduğunu söylemek yanıltıcı olmayacaktır.

“Tutum ve kanaat sorusu” niteliğindeki 8. soruda, üst düzey yöneticilerden; kurumlarında görevli, lisans veya lisans üstü düzeyde kütüphanecilik eğitimi görmüş elemanların, başarılı hizmet verip veremedikleri konusunda yargılama yapmaları istenmişti. Cevaplayıcılardan :

- % 45.2 oranında başarılı cevabı,
- % 17 » başarısız cevabı,
- % 36 » cevap alınmamıştır. Elde edilen cevaplardan :

— Üst düzey yöneticilerin, kütüphane kullanıcısı olarak, yetişmiş meslek elemanlarının genellikle başarısız;

— Yönetici olarak, genellikle başarılı kanısını taşıdıkları anlaşılmaktadır.

“Tutum ve kanaat sorusu” niteliğindeki “Serbest cevaplı” 9. soruda, üst düzey yöneticilerden; 8. soruya olumsuz cevap vermiş iseler, bunun nedenlerini açıklamaları istenmişti. Bu

amaçla hazırladığımız 9. soru, 17 üst düzey yönetici tarafından cevaplanmıştır. Bu soruya verilen cevaplar, yorum gerektirmeyecek biçimde açıktır. Bu konuda, cevaplayıcılar; akılcı, gerçekçi ve oldukça olumlu sayılabilecek cevaplar vermişlerdir. Bu durum, kütüphanecilik meselelerinin çözümü açısından küçümsenmeyecek bir aşamadır.

“Davranış sorusu” niteliğindeki 10. soruda, cevaplayıcılara; gerek mesleki, gerek kişisel çalışmalarda, hangi kütüphaneleri kullandıkları sorusu yöneltilmişti. Alınan cevaplarda :

- % 72.6 oranında kurumlarındaki kütüphaneyi,
- % 34.7 » Milli Kütüphaneyi,
- % 33.7 » Üniversite, Fakülte ve Yüksek Okul Kütüphanelerini,
- % 24.2 » Araştırma Kütüphaneleri, Dokümantasyon ve Enformasyon Merkezlerini,
- % 5.2 » halk kütüphanelerini, kullandıkları görülmektedir.

Hiç birinden yararlanmayan üst düzey yöneticilerin oranını % 8.5'dur. Derlenen bilgiler, üst düzey yöneticilerin; gerek kişisel, gerek mesleki ve gerekse görevleri gereği kütüphanelere, dokümantasyon ve enformasyon birimlerine beklenen ölçüde başvurmadıklarını, bilgiyayım birimlerine ilgisizliklerini göstermektedir. Bu durumun, Devlet çarkının iyi işletilememesinde, kütüphanecilik meselelerimizin çözümlenemeyişinde, başlıca etken olduğu söylenebilir.

“Tutum ve kanaat sorusu” niteliğindeki 11. soruda, üst düzey yöneticilerden; yararlandıkları kütüphanelerde sunulan hizmetlerin yeterliliği konusundaki düşüncelerini tespit etmeleri istenmişti. Cevaplayıcılar :

- % 48.4 oranında evet,
- % 37.9 oranında hayır, şıklarını cevaplamışlardır.

Bu soruya verilen cevapların; kütüphanelerde sunulan hizmetlerin verimliliği konusunda, gerçekçi düşünceleri yansıttığı kanısındayız. Sınırlı bütçe, yer, koleksiyon, personel, teknik

araç ve gereçle hizmet sunan kütüphanelerimizin; hizmet verimliliği, gerçekçi bir biçimde yargılanmıştır.

“Tutum ve kanaat sorusu” niteliğindeki 12. soruda, üst düzey yöneticilere; yararlandıkları kütüphanelerde sunulan hizmetleri yeterli bulmuyorlarsa; bunun hangi sebeplerden kaynaklandığı sorusu yöneltmişti. Cevaplayıcılar :

% 32.6 oranında koleksiyon yetersiz,

% 8.4 » kütüphanede çalışanlar ilgisiz,

% 3.2 » kütüphaneler evime ve işyerime çok uzak,

% 4.2 » kütüphane binaları, aydınlatma, ısıt-

ma, havalandırma yetersiz biçiminde cevaplamışlardır.

Üst düzey yöneticilerince, kütüphane hizmetlerindeki yetersizliğe 2. 3. ve 4. sıkların % 10'dan daha düşük oranlarda sebep olarak gösterilmesi sevindiricidir. Fakat bu yargılamamızın, tutarlı ve gerçekçi olduğu inancında değiliz. Kütüphane hizmetlerindeki verim düşüklüğüne, elbetteki koleksiyonların yetersiz oluşu başlıca sebeptir. Fakat kütüphane görevlilerinin (çoğunun mesleki eğitim görmemiş olmaları, mesleki eğitim görenlerin tecrübe, mesleki bilgi, genel kültür, yabancı dil vb.) yetersizlikleri, kütüphanelere ulaşımındaki zorluklar, kütüphane yapılarının yetersizliği ve kütüphane sisteminin işleyişindeki aksaklıklar (Kataloglama, sınıflama, cilt, bakım, onarım, mesai saatleri vb.) kütüphane hizmetlerinin yetersizliğine yol açan küçümsenmeyecek engellerdir. Bu durum, üst düzey yöneticilerinin, kütüphanecilik meselelerine bakış açılarının yetersiz olduğunu göstermektedir.

“Tutum ve kanaat sorusu” niteliğindeki 13. soruda, üst düzey yöneticilerden; genel olarak ülkemizde verilen kütüphane, dokümantasyon ve enformasyon hizmetlerinin yeterliliği konusundaki düşüncelerinin tespit edilmesi amaçlanmıştı. Cevaplayıcılar :

% 3.2 oranında evet,

% 93.7 oranında hayır cevabı vermişlerdir.

Bize göre, yaklaşık aynı muhtevadaki iki soruya (11 ve 13. soru) verilen çelişkili cevaplar, üzerinde durulmaya değer

niteliktedir. Bu durum, üst düzey yöneticilerinin; kütüphane; dokümantasyon ve enformasyon birimlerine bakış açılarını göstermekte, bu konudaki sorulara gerçekçi yaklaşımda bulunamadıklarını ispatlamaktadır.

"Tutum ve kanaat sorusu" niteliğindeki 14. soruda, üst düzey yöneticilerden; 13. soruya hayır cevabı vermiş iseler, ülkemiz şartlarında kimler, hangi kurum veya kuruluşların kütüphane, dokümantasyon ve enformasyon hizmetlerinin geliştirilmesinde etkili olabileceği sorusu yöneltildi. Cevaplayıcılar :

% 12.6	oranında	Yasama Organı,
% 6.3	>	Yürütme Organı,
% 33.6	>	Merkezi Planlama Bürosu,
% 22.1	>	Kurumların kendi çabaları,
% 44.2	>	Yöneticiler - Kütüphaneciler - Kütüphane kullanıcıları,
% 9.5	>	Yöneticiler,
% 7.3	>	Kütüphaneciler,
% 7.3	>	Kütüphane kullanıcıları,
% 15.7	>	Yöneticiler - Kütüphaneciler,
% 18	>	değişik öneriler, biçiminde cevaplamışlardır.

dır.

Üst düzey yöneticilerin, bu konudaki düşüncelerini tespit etmek amacıyla 14. soruyla ilgili şıkları geniş tuttuk ve her şıkta doğru cevap kabul ettik. Şıklara verilen cevaplardaki sayısal düşüklük dikkati çekmektedir. Bu sayısal düşüklüğün yanında, aktif şıklara verilen cevaplardaki düşüklük de düşündürücüdür. Mesela : Bilgiyayım birimlerinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesinde büyük katkılar sağlayacağı inancında olduğumuz Yasama Organı ve Yürütme Organı şıkları çok düşük oranlarda cevaplanmıştır. Yasama Organı şıkkı % 12.6, Yürütme Organı şıkkı % 6.3 gibi düşük oranlarda cevaplanırken; yönetici - kütüphaneci - okuyucuların ortak çabaları % 44.2 oranında cevaplanmıştır. Yasal ve yönetsel dayanaktan yoksun; yönetici - kütüphaneci ve okuyucuların ortak çabalarının, bilgiyayım birimlerinin geliştirilmesinde etkili olabileceğini varsaymak, en azından iyimserlik olur. Bilgiyayım birimlerinin, bugünkü meselelerinin çözümünde sağlıklı bir yol olmadığı

kolaylıkla anlaşılabilir. Bu durum, üst düzey yöneticilerin, kütüphanecilik meselelerine ilgisizliklerini ortaya koymaktadır.

"Bilgi sorusu" niteliğindeki 15. soruda, üst düzey yöneticilerinden; kütüphanelerde hizmet sunulmasında yarar gördükleri bilgi kaynaklarını tespit etmeleri istenmişti. Cevaplayıcılar :

% 93.6	oranında	kitaplar, broşürler,
% 88.4	»	sürelî yayınlar,
% 77.9	»	radyo, teyp, pikap, televizyon,
% 29.5	»	plaklar, bandlar, filmler, slaydlar,
% 44.2	»	raporlar, projeler, tezler, patentler,
% 26.3	»	çocuk kütüphaneleri için oyuncaklar biçiminde cevaplamışlardır. Derlenen cevapların ışığı altında :

— Üst düzey yöneticilerin, bu soruya verdikleri cevaplarla yaklaşık % 20 oranında çağdaş kütüphanecilik anlayışına yaklaşımda buldukları,

— Bir ya da iki şıkkı cevaplayan üst düzey yöneticilerin, cevap oranının da % 20'ye yaklaştığı görülmektedir. Bu cevaplayıcıların, çağdaş kütüphanecilik anlayışına ters düştükleri yargısına varmak, yanıltıcı olmayacaktır.

Bu durumda; % 20 oranında üst düzey yöneticisinin, çağdaş kütüphanecilik anlayışına yaklaşıırken, yaklaşık % 20 oranında çağdaş kütüphanecilik anlayışına ters düştükleri anlaşılmaktadır. Üç ya da daha çok şıkkı cevaplayan, üst düzey yöneticilerin oranı % 60'dır. Söz konusu üst düzey yöneticilerin genellikle 1. 2. ve 3. şıkları cevapladıkları görülmektedir. Üçten çok şıkkı cevaplayan yöneticilerin, cevaplarındaki kopukluk ve dengesizlik de olumlu bir yargıya ulaşmamızı önler niteliktedir. Bu düşüncemizi, 3. ve 4. şıklara verilen cevaplardaki dengesizlik doğrulamaktadır. Bu yargılama sonucu, üst düzey yöneticilerin çağdaş kütüphanecilik anlayışına yaklaşımda bulunamadıkları söylenebilir.

"Tutum ve kanaat sorusu" niteliğindeki 16. soruda, üst düzey yöneticilere kütüphane koleksiyonlarının oluşturulmasında, kimlerin yetkili kılınması gerektiği sorusu yöneltildi. Cevaplayıcılar :

- % 12.6 oranında yöneticiler,
- % 21 » kütüphaneciler,
- % 9.5 » kütüphane kullanıcıları,
- % 45.2 » yöneticiler - kütüphaneciler,
- % 28.4 » kütüphaneciler - kütüphane kullanıcıları,
- % 17 » kütüphane kurulu üyeleri şikkını cevaplamışlardır.

Derlenen bilgiler ışığında: Kütüphane koleksiyonlarının oluşturulmasında, tam yetkiyle görev yapması gereken kütüphaneciye % 21 oranında şans tanıyan üst düzey yöneticilerinin, çağdaş kütüphanecilik anlayışına yaklaşımda bulunamadıkları anlaşılmaktadır. Bu yetersiz anlayışın, yönetici - kütüphaneci ilişkilerinin olumsuz yönde gelişmesinde başlıca etken olduğu inancındayız.

"Tutum ve kanaat sorusu" niteliğindeki 17. soruda, üst düzey yöneticilere; kütüphane ile ilgili alınacak kararlarda, üst düzey yöneticilerin, kütüphane yöneticisinin görüşlerine başvurularının yararı konusundaki düşüncelerini tespit etmeleri istenmişti. Cevaplayıcılar :

% 81 oranında çok yararlı,

% 19 oranında yararlı, şikkını cevaplamışlardır. Az yararlı ve yararsızdır şıkları cevaplanmamıştır. Elde edilen sonuç, son derece sevindirici ve olumludur. Cevaplayıcıların, kütüphanecilere duydukları güven ve itibar derecesi % 100 oranında gerçekleşmiş olmaktadır. 17. soru; muhtevasından da anlaşılacağı gibi genel kapsamlı olup, uygulamaya yönelik değildir. Genelde % 100 oranında olumlu cevaba ulaşabilen üst düzey yöneticiler, nasıl bir uygulama içindedirler? Daha öz bir deyişle, üst düzey yöneticilerimizin kanıları ile tutumları aynı doğrultuda mıdır? Bu sorularımızın cevabını, 18. ve 19. sorulara verilen cevaplarda bulacağız.

"Davranış sorusu" niteliğindeki 18. soruda, üst düzey yöneticilere; kurumlarındaki kütüphane yöneticisi veya uzman kütüphanecileri ile kütüphanenin yeniden düzenlenmesi ve hizmetlerin geliştirilmesi konusunda görüşmeler yapıp yapmadıkları sorusu yöneltilmiştir. Cevaplayıcılar :

- % 33.7 oranında sık sık,
- % 29.5 » arada bir,
- % 11.5 » çok seyrek,
- % 11.5 » hiç görüşmem şikkını cevaplamışlardır.

Bu soruya verilen cevaplardan; üst düzey yöneticilerin, kütüphanecilerle olan ilişkilerinde, olumsuz bir tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır.

“Davranış sorusu” niteliğindeki 19. soruda, üst düzey yöneticilere; kütüphane yöneticisi ile yaptıkları görüşmelerde ileri sürülen düşünceler ve sunulan raporlar doğrultusunda yeni düzenlemelere gidip gitmedikleri sorusu yöneltilmişti. Cevaplayıcılar :

- % 34.7 oranında evet,
- % 9.5 » hayır,
- % 22.1 » çalışmalar sürüyor,
- % 7.3 » düşünüyoruz, şikkını cevaplamışlardır.

Üst düzey yöneticilerin 18. ve 19. sorulara verdikleri cevaplardan, kütüphanecilerle olan ilişkilerinde olumsuz bir tutum içinde oldukları, kütüphaneye yönelik çalışmalarda kütüphaneciliği dikkate almadıkları anlaşılmaktadır. Bu durum, üst düzey yöneticilerin kütüphanecilik meselelerine ilgi duymadıklarını, çağdaş kütüphanecilik anlayışına yaklaşımda bulunamadıklarını göstermektedir.

“Tutum ve kanaat sorusu” niteliğindeki 20. soruda, üst düzey yöneticilere; “Satın alma, bağış, değişim; kataloglama, sınıflama, fişlerin bir merkezde çoğaltılması; kitapların bir merkezde ciltlenmesi, bakımı, onarımı, merkezi depolama, yurt içi ve yurt dışı ödünç verme, personel eğitimi konularını içine alan uzman kütüphanecilerin geliştirecekleri Kütüphanelerarası İşbirliği Projesi'nin uygulanmasının ne denli yararlı olabileceği konusundaki düşüncelerini tespit etmeleri istenmişti. Cevaplayıcılar :

- % 61.5 oranında çok yararlı,
- % 29 » yararlı,
- % 4.2 » az yararlı şikkını cevaplamışlardır.

Üst düzey yöneticilerin, bu soruya verdikleri cevaplarla

çağdaş kütüphanecilik anlayışına büyük ölçüde ulaştıkları görülmektedir. Bu yaklaşım, ülkemiz şartlarında Türk kütüphaneciliği açısından önemli bir kademe olarak kabul edilebilir.

“Tutum ve kanaat sorusu” niteliğindeki 21. soruda, üst düzey yöneticilere; geliştirilecek kütüphanelerarası işbirliği projesine, kurumlarındaki kütüphanenin katılmasını ve yapılacak çalışmalara katkıda bulunmasını isteyip istemedikleri sorusu yöneltildi. Cevaplayıcılar :

- % 44.2 oranında kesinlikle katılmasını isterim,
- % 36.8 » katılmasını isterim,
- % 8.4 » kararsızım şikkını cevaplamışlardır.

Üst düzey yöneticileri, 20. soruda olduğu gibi, bu soruya verdikleri cevaplarla; çağdaş kütüphanecilik anlayışına büyük ölçüde yaklaşımda bulunmuşlardır. Bu yaklaşım, ilerisi için ümit vericidir.

Sonuç

Anket sorularının genel olarak değerlendirilmesinden anlaşılacağı gibi, 2. 3. 4. 7. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 18. ve 19. sorulara verilen cevapların olumsuz; 5. 6. 8. 9. 11. 17. 20. ve 21. sorulara verilen cevapların olumlu olduğu görülmektedir. Olumlu cevapların % 40, olumsuz cevapların oranı % 60'dır. Bu durumda üst düzey yöneticiler % 40 oranında çağdaş kütüphanecilik anlayışına ve kütüphanecilik meselelerine yaklaşımda bulunmuşlardır. Elde edilen bu sonuçlar, çalışmamızın başlangıcında ortaya koyduğumuz “Üst düzey yöneticilerin çağdaş kütüphanecilik anlayışından uzak, kütüphanecilik meselelerine bakış açılarının yetersiz, kütüphane ve kütüphanecilere karşı ilgisiz oldukları” konusundaki düşüncemizi doğrular niteliktedir.

Üst düzey yöneticiler, yönelttiğimiz sorularda, doğru cevaba ulaşırken kararsız, tutarsız ve çelişkili bir tutum göstermişlerdir. Söz konusu kararsız, tutarsız ve çelişkili cevaplar, üst düzey yöneticilerin, sağlıklı bir kütüphanecilik anlayışına sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır. Doğru cevaplara ulaşımın genellikle önyargı ve sezgi yoluyla gerçekleştiği, denetim sorularından anlaşılmaktadır.

Üst düzey yöneticilerin kütüphanecilik meselelerine bakış açılarının yetersiz olduğu verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Meselâ: 14. soruda yöneltilen "Bilgiyayım birimlerinin geliştirilmesinde kimlerin, hangi kurum veya kuruluşların katkısı olabileceği" sorusunda; en etkili şıklar (Yasama Organı, Yürütme Organı) % 10 dolayında cevaplanmıştır. Bu durum üst düzey yöneticilerinin, kütüphanecilik meselelerine çözüm getirmede yetersizliklerini göstermektedir.

Üst düzey yöneticilerinin, genel olarak % 40 oranında doğru cevaba ulaşmaları küçümsenmemelidir. Fakat sorulara verilen cevaplardaki kopukluk ve tutarsızlık; soruların önyargı ve sezgiye dayalı anlayışla cevaplanma ihtimalinin kuvvetli olması; olumlu cevaba ulaşım oranını daha da düşüreceği inancındayız. Bize göre, üst düzey yöneticiler, çağdaş kütüphanecilik anlayışına ve kütüphanecilik meselelerine ancak % 20 oranında yaklaşımda bulunabilmişlerdir. Derlenen cevaplardaki bilgiler, bu düşüncemizi doğrular niteliktedir.

Öneriler

Kütüphane, dokümantasyon ve enformasyon birimlerinin önemi, henüz üst düzey yöneticilerince anlaşılmış değildir. Bilgiyayım birimlerinin geliştirilmesinde en büyük problem; yasal ve yönetsel dayanakların eksikliği yanında, üst düzey yöneticilerin konuyla yeterince ilgilenmemiş olmalarıdır. Öncelikle üst düzey yöneticilerindeki bu bilinç eksikliği giderilmelidir. Bunun için, üst düzey yöneticilere yönelik;

- Bilgiyayım hizmetlerinin önem ve yararlarını anlatmak,
- Seminerler, açık oturumlar düzenlemek,
- Bu konu ile ilgili yayın yapmak,
- Mesleki örgütlerce, yazışmalarda bulunmak yerinde olacaktır.
- Hepsinden önemlisi; kurumlarda görevli kütüphanecilerin, üst düzey yöneticilerle akılcı, gerçekçi, başarılı ilişkilerde bulunmalarının yararlı olacağı inancındayız.